

โรคมาลาเรีย (Malaria)

โรคมาลาเรียเป็นโรคติดต่อโดยมียุงก้นปล่องเป็นพาหะนำโรคเกิดจากเชื้อโปรโตซัว จินัส *Plasmodium* เชื้อที่ก่อโรคในคนมี 5 ชนิด ได้แก่ *P. falciparum*, *P. vivax*, *P. malariae*, *P. ovale* และ *P. knowlesi* ในประเทศไทยเชื้อที่พบส่วนใหญ่เป็นชนิด *P. falciparum* และ *P. vivax* ส่วนน้อยเป็นชนิด *P. malariae* และ *P. ovale* วงจรของเชื้อระยะต่าง ๆ สลับกันคือ ระยะมีเพศและไม่มีเพศ มีวงจรชีวิตอยู่ในคนและยุง โรคมาลาเรียจัดเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของโลก ประชากรร้อยละ 36 ใน 90 ประเทศทั่วโลกอาศัยอยู่ในบริเวณที่มีการแพร่กระจายของโรคมาลาเรีย สำหรับประเทศไทยโรคมาลาเรียยังคงเป็นปัญหาสาธารณสุข โดยเฉพาะบริเวณแนวชายแดนไทย - พม่า และไทย - กัมพูชา และมีปัญหาเชื้อดื้อยาด้วย⁽¹⁾

ข้อมูลในรอบ 10 ปีที่ผ่านมาปี พ.ศ. 2549 - 2558 (ค.ศ. 2006 - 2015) อัตราป่วยสูงสุดในปี พ.ศ. 2550 (ค.ศ. 2007) เท่ากับ 49.08 ต่อประชากรแสนคน หลังจากนั้นแนวโน้มลดลงอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง มีอัตราป่วยตายมีแนวโน้มไม่แน่นอนต่ำสุดในปี พ.ศ. 2556 (ร้อยละ 0.04) (รูปที่ 1)

ปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) สำนักระบาดวิทยา ได้รับรายงานผู้ป่วยโรคมาลาเรีย 6,012 ราย อัตราป่วย 9.19 ต่อประชากรแสนคน เสียชีวิต 8 ราย อัตราป่วยตายร้อยละ 0.08 เป็นเพศหญิง 1,307 เพศชาย 4,705 ราย อัตราส่วนเพศหญิงต่อเพศชาย เท่ากับ 1 : 3.6 กลุ่มอายุที่พบอัตราป่วยสูงสุด คือ กลุ่มอายุ 15 - 24 ปี อัตราป่วย 14.22 ต่อประชากรแสนคน รองลงมา คือ กลุ่มอายุ 25 - 34 ปี (13.31), 35 - 44 ปี (10.27), 45 - 54 ปี (7.72), 10 - 14 ปี (11.43), 55 - 64 ปี (4.95), 5 - 9 ปี (7.73), 0 - 4 ปี (5.34) และ 65 ปี ขึ้นไป (2.31) (รูปที่ 2) ผู้ป่วยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 43.54 รองลงมา คือ อาชีพรับจ้าง (18.14) นักเรียน (14.67) ในปกครอง (13.20) ทหาร/ตำรวจ (3.37) งานบ้าน (1.84) อื่น ๆ (1.84) ราชการ (1.09) ค้าขาย (0.93) นักบวช (0.91) ประมง (0.14) อาชีพพิเศษ (0.09) ครู (0.08) บุคลากรสาธารณสุข (0.08) สัญชาติไทย ร้อยละ 78.26 รองลงมา คือ พม่า (8.64) อื่น ๆ (5.58) ลาว (2.31) กัมพูชา (1.38) จีน/ฮ่องกง/ไต้หวัน (0.03) และมาเลเซีย (0.01)

พบผู้ป่วยสูงสุดในเดือนมิถุนายน 793 ราย ต่ำสุดเดือนพฤศจิกายน 279 ราย โดยมีรายงานผู้ป่วยเดือนมกราคม 674 ราย กุมภาพันธ์ 474 ราย มีนาคม 425 ราย เมษายน 501 ราย พฤษภาคม 677 ราย มิถุนายน 793 ราย กรกฎาคม 517 ราย สิงหาคม 506 ราย กันยายน 454 ราย ตุลาคม 345 ราย พฤศจิกายน 279 ราย และธันวาคม 367 ราย (รูปที่ 3)

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอัตราป่วยสูงสุด 11.66 ต่อประชากรแสนคน รองลงมา คือ ภาคเหนือ (11.22) ภาคใต้ (11.03) และภาคกลาง (4.92) (รูปที่ 4) ผู้ป่วยอาศัยอยู่ในเขตเทศบาล 908 ราย ร้อยละ 15.1 ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล 5,104 ราย (84.9)

ผู้ป่วยเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลชุมชนสูงสุด ร้อยละ 61.37 รองลงมาคือ คลินิกราชการ (16.38) สถานีอนามัย (12.34) โรงพยาบาลศูนย์/โรงพยาบาลทั่วไป (8.28) และคลินิก/โรงพยาบาลเอกชน (1.61) ผู้ป่วยเข้ารับการรักษาเป็นผู้ป่วยนอก ร้อยละ 73.5 และผู้ป่วยใน (26.5) จังหวัดที่มีอัตราป่วยต่อประชากรแสนคนสูงสุด 10 จังหวัดคือ จังหวัดตาก 140.42 รองลงมา คือ แม่ฮ่องสอน (101.54) อุบลราชธานี (94.97) ระนอง (63.63) ศรีสะเกษ (38.92) กาญจนบุรี (36.87) ยะลา (35.92) นราธิวาส (33.89) ตรัง (33.03) และปราจีนบุรี (30.99) (รูปที่ 5)

ข้อมูลจากฐานข้อมูลตรวจสอบข่าวการระบาด (Outbreak verification) สำนักระบาดวิทยา ในปี พ.ศ. 2558 รวม 7 เหตุการณ์ มีผู้ป่วยรวม 7 ราย จาก 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี ภูเก็ต และพิจิตร จังหวัดละ 2 เหตุการณ์ และน่าน 1 เหตุการณ์ ในจำนวนนี้มีผู้เสียชีวิต 2 ราย ในจังหวัดภูเก็ต

ข้อมูลจากฐานข้อมูลโครงการกองทุนโลกด้านมาลาเรีย รอบที่ 10 ในปี พ.ศ. 2558 สรุปผลการตรวจโลหิตหาเชื้อมาลาเรียในผู้ป่วยสงสัยและผู้อยู่อาศัยในพื้นที่การระบาดรวม 1,436,318 ราย พบผู้ป่วยติดเชื้อ 12,637 ราย อัตราการติดเชื้อร้อยละ 0.88 พบเชื้อ *Plasmodium vivax* ในสัดส่วนมากที่สุด 8,019 ราย ร้อยละ 63.45 พบ ring forms ของเชื้อ *Plasmodium falciparum* เพียงอย่างเดียว 3,940 ราย (31.18) ring forms และ gametocytes ของเชื้อ *Plasmodium falciparum* 308 ราย (2.44) gametocytes ของเชื้อ *Plasmodium falciparum* เพียงอย่างเดียว 255 ราย (2.02) เชื้อแบบผสม 89 ราย (0.7) และพบเชื้อ *Plasmodium malariae* 26 ราย (0.2)⁽²⁾

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค สรุปรายงานการ เฝ้าระวังโรคปี 2545-2555. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข. 2545-2555 <http://www.boe.moph.go.th/fact/Malaria.htm>
2. รายงานสรุปผลการตรวจโลหิตหาเชื้อมาลาเรียในผู้ป่วยสงสัยและผู้อยู่อาศัยในพื้นที่การระบาด 2558 กองทุนโลกด้านมาลาเรียรอบที่ 10; 2558

ผู้เรียบเรียง

เทพพร จานนอก

บรรณาธิการวิชาการ

นพ.โรม บัวทอง

Fig.1

Reported cases of malaria per 100,000 population and rate, by year, Thailand, 2006 - 2015

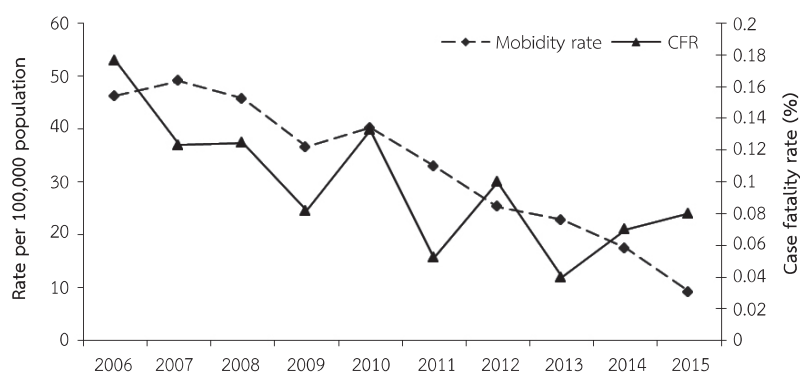

Fig.2

Reported cases of malaria by age - group, thailand, 2015

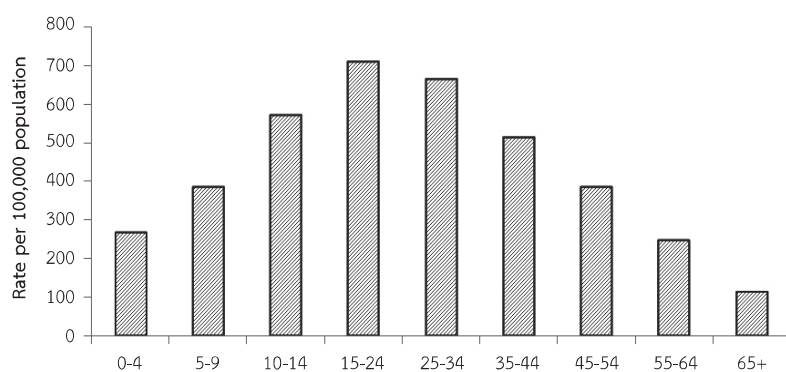

Fig.3

Reported cases of malaria by month, Thailand, 2011 - 2015

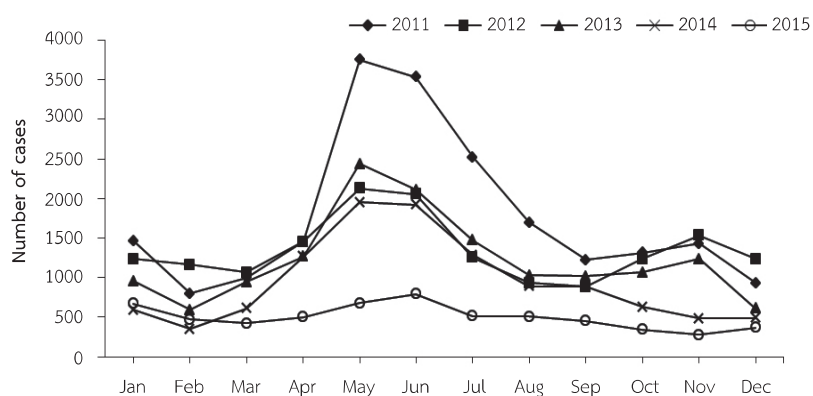

Fig.4

Reported cases of malaria per 100,000 population by region, Thailand, 2011 - 2015

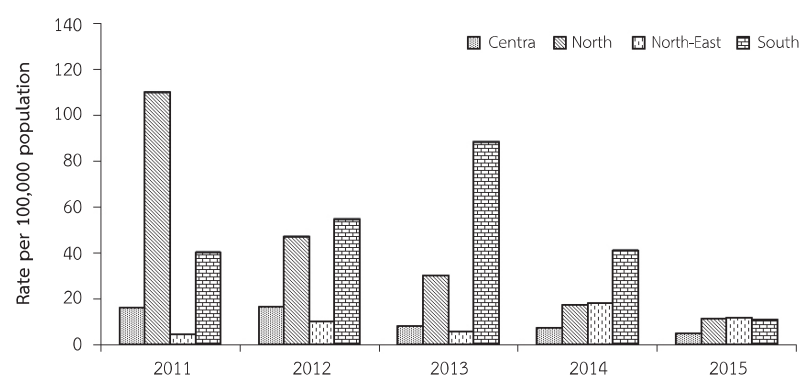

Fig.5

Reported cases of malaria per 100,000 populations by province, Thailand, 2015

Top Ten Leading Morbidity Rate (/100,000)

1.	Tak	140.42
2.	Mae Hong Son	101.54
3.	Ubon Ratchathani	94.97
4.	Ranong	63.63
5.	Si Sa Ket	38.92
6.	Kanchanaburi	36.87
7.	Yala	35.92
8.	Narathiwat	33.89
9.	Trat	33.03
10.	Prachin Buri	30.99

Morbidity rate (/100,000 pop.)	Number of provinces
0	(11)
< 9.19	(49)
9.19 - 18.38	(6)
18.39 - 27.57	(1)
27.58 +	(10)